

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 290/07-50

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 24. januára 2008 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a zo sudcu Ladislava Orosza v konaní o sťažnosti M. B., B., zastúpeného advokátom JUDr. S. J., B., ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 1 a 5 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Tos 38/07, za účasti Krajského súdu v Bratislave, takto

r o z h o d o l :

1. Základné práva M. B. podľa čl. 17 ods. 1 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Tos 38/07 v súvislosti sa rozhodovaním o jeho sťažnosti z 3. mája 2007 p o r u š e n é b o l i .

2. Krajský súd v Bratislave je povinný uhradiť M. B. trovy právneho zastúpenia v sume 11 238 Sk (slovom jedenásťtisícdeväťtridsaťosem slovenských korún)

na účet jeho právneho zástupcu JUDr. S. J., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Vo zvyšnej časti sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 26. júla 2007 doručená sťažnosť M. B., B. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. S. J., B., ktorou namieta porušenie svojich základných práv na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a na prerokovanie veci v jeho prítomnosti podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na urýchlené rozhodnutie o zákonnosti jeho pozbavenia slobody podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 T 83/2007 a postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Tos 38/07.

Zo sťažnosti vyplýva, že uznesením Okresného riaditeľstva Policajného zboru Bratislava IV sp. zn. ČVS: ORP-680/OEK-B4-2006 z 20. októbra 2006 sa začalo proti sťažovateľovi trestné stíhanie pre trestný čin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 ods. 1 písm. a) Trestného zákona a uznesením Okresného riaditeľstva Policajného zboru Bratislava I sp. zn. ČVS: OUV-720/2002 z 29. novembra 2006 trestné stíhanie pre trestný čin ublíženia na zdraví podľa § 221 ods. 1 a 3 Trestného zákona (zákona č. 140/1961 Zb.) v znení neskorších predpisov účinného v čase spáchania skutku, pričom obe veci boli spojené na spoločné konanie.

Okresný súd uznesením sp. zn. 0 Tp 242/06 z 23. októbra 2006 vzal sťažovateľa do väzby podľa § 72 ods. 2 Trestného poriadku z dôvodov uvedených v § 71 ods. 1 písm. b) a c) Trestného poriadku. Proti tomuto uzneseniu okresného súdu podal sťažovateľ sťažnosť,

o ktorej rozhodol krajský súd na neverejnom zasadnutí uznesením sp. zn. 2 Tpo 86/2006 zo 14. decembra 2006 tak, že ju ako nedôvodnú zamietol.

Uznesením okresného súdu sp. zn. 1 T 83/07 z 20. apríla 2007 bola na neverejnom zasadnutí zamietnutá žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu z 30. marca 2007, pričom týmto uznesením bol zároveň vypustený dôvod väzby podľa § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku. O sťažnosti sťažovateľa proti tomuto uzneseniu podanej spolu s písomným sľubom sťažovateľa podľa § 80 ods. 1 Trestného poriadku rozhodol na neverejnom zasadnutí krajský súd uznesením z 23. mája 2007 tak, že ju zamietol a písomný sľub neprijal. Sťažovateľ zdôrazňuje, že pri rozhodovaní o jeho ponechaní vo väzbe „*nikdy nebol vypočutý*“.

S odkazom na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva i judikatúru ústavného súdu sťažovateľ zastáva názor, že postupom okresného súdu a krajského súdu boli porušené jeho označené práva, a preto navrhuje, aby ústavný súd vo veci samej vydal nálež, v ktorom vysloví porušenie označených práv sťažovateľa postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 1 T 83/2007 a postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Tos 38/07, zruší uznesenie krajského súdu sp. zn. 2 Tos 38/07 z 23. mája 2007 a uznesenie okresného súdu sp. zn. 1 T 83/2007 z 20. apríla 2007 a prikáže, aby bol prepustený neodkladne z väzby na slobodu. Sťažovateľ zároveň žiada, aby mu ústavný súd priznal úhradu trov konania v sume 7 492 Sk.

Ústavný súd si k sťažnosti ešte pred jej predbežným prerokovaním vyžiadal vyjadrenie okresného súdu a krajského súdu.

Vo vyjadrení okresného súdu, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 28. augusta 2007, sa okrem iného uvádza:

«Uznesením vyšetrovateľa Úradu justičnej a kriminálnej polície OR PZ SR Bratislava IV sp. zn. ORP-680/OEK-B4-2006 zo dňa 20. 10. 2006 je obžalovaný M. B. stíhaný pre zločin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 ods. 1 písm. a) Trestného zákona a uznesením vyšetrovateľa Úradu justičnej a kriminálnej polície OR PZ

SR Bratislava I. sp. zn. OÚV-720/02 zo dňa 29. 11. 2006 je obžalovaný M. B. stíhaný pre trestný čin ublíženia na zdraví podľa § 221 ods. 1, ods. 3 Trestného zákona č. 140/1961 Zb.

Dňa 22. 10. 2006 o 09.30 hod. pod sp. zn. 1 Pv 372/06 Okresná prokuratúra Bratislava IV podala návrh na vzatie do väzby obvineného M. B. z dôvodov uvedených v § 71 ods. 1 písm. b), c) Trestného poriadku.

Okresný súd Bratislava IV sudcom pre prípravné konanie JUDr. I. A. pod sp. zn. 0 Tp 242/06 dňa 23. 10. 2006 o 07.30 hod. vypočul obžalovaného M. B. v Cele policajného zistenia a eskorty v Bratislave, pričom menovaný vypovedal ako k osobe, tak i k veci. Následne bolo uznesením Okresného súdu Bratislava IV sp. zn. 0 Tp 242/06 zo dňa 23. 10. 2006 rozhodnuté, že podľa § 72 ods. 2 Trestného poriadku z dôvodov uvedených v § 71 ods. 1 písm. b), c) Trestného poriadku, sa obžalovaný M. B. berie do väzby, ktorá mu začala plynúť dňa 20. 10. 2006 o 18.20 hod.

Proti vyššie uvedenému uzneseniu obžalovaný M. B. ihneď po jeho vyhlásení podal sťažnosť, o ktorej rozhodoval Krajský súd v Bratislave na neverejnom zasadnutí uznesením sp. zn. 2 Tpo 86/2006 zo dňa 14. 12. 2006 a to tak, že podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku ju zamietol.

Následne Okresná prokuratúra Bratislava IV pod sp. zn. 1 Pv 372/06 dňa 13. 4. 2007 podala obžalobu na obžalovaného M. B. pre trestný čin ublíženia na zdraví v štádiu pokusu podľa § 8 ods. 1 Trestného zákona, k § 222 ods. 1 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. v bode 1) obžaloby a pre zločin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 ods. 1 písm. a) Trestného zákona, v bode 2) obžaloby.

Z trestných sadzieb uvedených v § 222 ods. 1 Trestného zákona danej rozpätím 1 až 8 rokov a z trestnej sadzby uvedenej v § 208 ods. 1 Trestného zákona danej rozpätím 3 až 8 rokov vyplýva, že vec je vedená ako samosudcovská, ako to má na mysli ustanovenie § 349 ods. 1 Trestného poriadku.

Z uvedeného vyplýva, že samosudca obžalobu predbežne neprejednáva, ale ju podľa § 241 ods. 1 Trestného poriadku preskúma a následne podľa § 242 Trestného poriadku rozhoduje aj o ďalšom trvaní väzby. Z procesného hľadiska vyplýva, že samosudca nerozhoduje na neverejnom zasadnutí, ako to má na mysli ustanovenie § 349 ods. 4 Trestného poriadku.

Okresný súd Bratislava IV uznesením sp. zn. 1 T 83/2007 zo dňa 20. 4. 2007

rozhodol podľa § 79 ods. 2 Trestného poriadku tak, že u obžalovaného M. B. bol vypustený väzobný dôvod uvedený v § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku, následne podľa § 79 ods. 3 Trestného poriadku bola žiadosť obvineného M. B. o prepustenie z väzby na slobodu zamietnutá a podľa § 242 Trestného poriadku bol obvinený ponechaný naďalej vo väzbe. Samosudca nerozhodoval na neverejnom zasadnutí, ako to uvádza sťažovateľ, ale rozhodol „od stola“, z čoho vyplýva, že tvrdenie sťažovateľa uvedené v sťažnosti, sa nezakladá na pravde.

Podľa § 72 ods. 2 veta štvrtá a piata Trestného poriadku, pred rozhodnutím o vzatí alebo nevzatí obvineného do väzby, musí byť obvinený vypočutý o ďalšom trvaní väzby, zmene dôvodov väzby, návrhu na predĺženie lehoty väzby alebo žiadosti obvineného o prepustenie z väzby, možno o tom rozhodnúť aj na neverejnom zasadnutí, ak so žiadosti nevyplývajú také skutočnosti, na ktoré treba obvineného vypočuť na verejnom zasadnutí alebo ak obvinený v žiadosti o prepustenie z väzby výslovne nepožiadal o výsluch a zároveň neuviedol nové skutočnosti súdu skôr nežnáme, ktoré sú významné na rozhodnutie.

Ako vyplýva zo záznamu o preštudovaní vyšetrovacieho spisu na č. l. 417 - 418, obžalovaný M. B. podal žiadosť o prepustenie z väzby na slobodu, ktorú žiadnym spôsobom bližšie nezdôvodnil.

Neboli teda splnené podmienky na rozhodnutie na verejnom zasadnutí podľa § 72 ods. 2 Trestného poriadku veta piata, nakoľko obžalovaný M. B. výslovne nepožiadal o výsluch a zároveň neuviedol nielenže nové skutočnosti, ale neuviedol vôbec žiadne dôvody pri žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu.

Proti vyššie uvedenému uzneseniu obžalovaný M. B. podal sťažnosť, o ktorej Krajský súd v Bratislave uznesením sp. zn. 2 Tos 38/07 zo dňa 23. 5. 2007 rozhodol tak, že podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, jeho sťažnosť zamietol a podľa § 80 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku, jeho písomný sľub neprijal.

Obžalovaný M. B. nepodal žiadnu ďalšiu žiadosť o prepustenie z väzby na slobodu.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti sa sťažuje hlavne:

1) Sťažovateľ sa sťažuje na formu rozhodovania o žiadostiach obžalovaného M. B. o prepustenie z väzby na slobodu. Samosudca nerozhoduje na neverejnom zasadnutí, čo zákon výslovne zakazuje, ale rozhoduje od stola. Neboli teda splnené podmienky na rozhodnutie na neverejnom zasadnutí z dôvodov, ktoré sú uvedené vyššie. Podľa ustálenej judikatúry

súdov Slovenskej republiky, Ústavného súdu Slovenskej republiky, ako aj Európskeho súdneho dvora pre ľudské práva, je plne postačujúce, ak v konaní o väzbe je obžalovaný vypočutý čo i len raz, pričom za nesplnenia ďalších podmienok sa má za to, že sa uvedené vypočutie vzťahuje na celé konanie. Obžalovaný M. B. bol vypočutý pred vzatím do väzby dňa 23. 10. 2006 a následne nesplnil zákonom uvedené podmienky podľa § 72 ods. 2 Trestného poriadku veta piata, na rozhodovanie na verejnom zasadnutí, dokonca ani nepožiadaval o vypočutie, pričom práve túto skutočnosť v podanej sťažnosti namieta.

2) Sťažovateľ sa sťažuje na prieťahy v konaní a namieta, že v jeho prípade vznikli prieťahy v konaní, čo sa nezakladá na pravde. Zo spisu 0 Tp 242/2006 vyplýva, že návrh na vzatie do väzby obžalovaného M. B. bol podaný dňa 22. 10. 2006 a o väzbe bolo rozhodnuté dňa 23. 10. 2006, t. j. nasledujúci deň. Krajský súd v Bratislave o sťažnosti rozhodol 14. 12. 2006. Obžaloba bola na obžalovaného M. B. podaná dňa 13. 4. 2007 a dňa 20. 4. 2007 už bolo rozhodované o vypustení väzobných dôvodov, zamietnutí jeho žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu a napokon o ďalšom trvaní väzby, t. j. o 7 dní. O sťažnosti obžalovaného M. B. rozhodoval Krajský súd v Bratislave dňa 23. 5. 2007. Termín hlavného pojednávania o veci nariadil dňa 20. 4. 2007 zákonný sudca na deň 29. 5. 2007. Ani na tomto hlavnom pojednávaní, ani na jednom z ďalších hlavných pojednávanií, si obžalovaný M. B. nepodal žiadosť o prepustenie z väzby na slobodu, pričom sa nedomáhal ani vypočutia k existencii väzobných dôvodov, neuviedol žiadne skutočnosti k väzobným dôvodom a nepodal ani písomný sľub, či peňažnú záruku.

Na rýchlosť konania má vplyv niekoľko faktorov. Z ustálenej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky vyplýva, že na rýchlosť konania majú vplyv tri okruhy. Prvým okruhom je obtiažnosť celej veci, druhým okruhom je správanie sa účastníkov, resp. procesných strán a napokon tretím okruhom je správanie sa súdu.

Zo spisového materiálu vyplýva, že trestná vec proti obžalovanému M. B. je náročná na dokazovanie, čo potvrdzuje aj návrh na vykonanie dôkazov, ktoré uviedla Okresná prokuratúra Bratislava IV a návrh obžalovaného M. B., podaný jeho právnym zástupcom. Z týchto návrhov vyplýva, že procesné strany vo veci navrhujú rozsiahle dokazovanie.

O rýchllosti pojednávania je možné si urobiť obraz zo zápisnice o hlavnom pojednávaní zo dňa 29. 5. 2007. Hlavné pojednávanie sa začalo o 12.30 hod. a skončilo o 16.50 hod., pričom bol vykonaný výsluch iba obžalovaného M. B. a poškodenej B. Zo

zápisnice o hlavnom pojednávaní zo dňa 14. 8. 2007 vyplýva, že hlavné pojednávanie začalo o 10.30 hod. a skončilo o 14.30 hod., pričom boli vypočuté iba dve svedkyne. Výsluchy nevykonával samosudca ale procesné strany, z čoho vyplýva, že najmä v dôsledku pomalého tempa výsluchov, na pomalosti ktorých sa výrazne podieľal právny zástupca obžalovaného M. B., toto možno subsumovať pod rýchlosť konania, t. j. správanie sa procesných strán.

Zo spisov vyplýva, že ani v prípravnom konaní, ani v konaní pred súdom nedošlo doposiaľ k prieťahom v konaní.»

Vo vyjadrení krajského súdu sp. zn. Spr. 3575/2007 z 21. augusta 2007 sa okrem iného uvádza:

«... Vaše dožiadanie predsedníčka odvolacieho súdu dňa 16. 08. 2007 predložila na vyjadrenie predsedovi senátu 2 Tos, ktorý sa k veci vyjadril dňa 20. 08. 2007.

Uviedol, že v trestnej veci... odvolací súd rozhodoval pod sp. zn. 2 Tos 38/2007 dňa 23. mája 2007, na základe sťažnosti obvineného B., ktorú podal prostredníctvom svojho obhajcu JUDr. S. J. proti uzneseniu Okresného súdu Bratislava IV sp. zn. 1 T 83/2007 zo dňa 20. 04. 2007.

Krajský súd v Bratislave rozhodol vo veci podľa ustanovenia § 72 ods. 2 zákona č. 301/2005 Z. z. - Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „TP“) na neverejnom zasadnutí, nakoľko zo spisového materiálu nevyvstala potreba prerokovať sťažnosť obvineného na verejnom zasadnutí, pretože zo žiadosti obvineného a ani z jeho sťažnosti nevyplynuli nové skutočnosti, na ktoré by bolo obvineného B. potrebné vypočuť a obvinený ani o výsluch nepožiadaval.»

Ústavný súd zaslal vyjadrenia okresného súdu a krajského súdu právnomu zástupcovi sťažovateľa. Právny zástupca sťažovateľa zaujal k týmto vyjadreniam stanovisko v liste z 20. septembra 2007, ktorý bol ústavnému súdu doručený 26. septembra 2007. V tomto stanovisku sa okrem iného uvádza:

„... Krajský súd v Bratislave vo vyjadrení zo dňa 21. 8. 2007 uvádza, že namietaným uznesením sp. zn. 2 Tos 38/07 Krajský súd rozhodol vo veci podľa ustanovenia § 72 ods. 2 zákona č. 301/2005 Z. z. - Trestný poriadok na neverejnom zasadnutí, nakoľko zo spisového

materiálu nevyvstala potreba prerokovať sťažnosť sťažovateľa na verejnom zasadnutí, pretože zo žiadosti sťažovateľa, ani z jeho sťažnosti nevyplývajú nové skutočnosti, na ktoré by bolo obvineného treba vypočuť a obvinený ani o výsluch nepožiadala.

S týmto tvrdením nie je možné súhlasiť, pretože hoci sťažovateľ v rámci svojej žiadosti o prepustenie z väzby neuviedol nové skutočnosti, v predmetnej sťažnosti zo dňa 3. 5. 2007 vypočítal viacero takýchto skutočností. Sťažovateľ o výsluch výslovne nepožiadala, avšak z ustanovenia § 72 ods. 2 Tr. poriadku vyplýva, že súd rozhoduje na verejnom zasadnutí v prípade, ak sú alternatívne (teda nie kumulatívne) splnené dve podmienky. Prvou podmienkou je, že zo žiadosti (sťažnosti) vyplývajú také skutočnosti, na ktoré je potrebné obvineného vypočuť alebo, druhou podmienkou je, ak obvinený v žiadosti o prepustenie z väzby o výsluch požiadala a zároveň uvedie nové skutočnosti súdu skôr nežnáme, ktoré sú významné na rozhodnutie. Mám za to, že sťažnosť zo dňa 3. 5. 2007 spĺňa uvedenú prvú podmienku, pretože sťažovateľ v nej uviedol viacero skutočností, ktorými sa súd do toho času nezaoberal a ku ktorým mal byť vypočutý.

K týmto skutočnostiam patrili najmä nasledovné tvrdenia:

Sťažovateľ uviedol, že o jeho násilnom charaktere sa vyjadrovala najmä jeho manželka, Z. B., ktorá podala na neho trestné oznámenie. Ostatní svedkovia, svedčiaci proti obvinenému vychádzajú z tvrdení poškodenej Z. B., sami spravidla nič nevideli, žiadne bitky, vyhrážky a iné formy násilia. Nič nevideli ani susedia, ktorí bývali vedľa manželov B. Takisto sťažovateľ zdôrazňuje, že podal žiadosť o prepustenie z väzby najmä z dôvodu, aby sa mohol lepšie starať o deti (čo mu vo väzbe nie je umožnené) a nijakým spôsobom nechce vplývať na poškodenú, ani sa jej vyhrážať, alebo ju fyzicky napadnúť, čo doložil aj písomným sľubom. Do pozornosti tu dal výpoveď maloletého D. J. - nevlastného syna sťažovateľa zo dňa 19. 1. 2007, ktorý má k nemu, ako k nevlastnému otcovi, veľmi blízky, pozitívny vzťah. Zároveň mal. D. vo výpovedi uvádza, že si nevšimol nejaké stopy násilia na svojej matke - Z. B.

Okrem toho poukazuje sťažovateľ na rozpornosť výpovedí Z. B. Zdôrazňuje tu konkrétne rozpory, ktoré sa objavili v rámci výpovedí, pričom z výrazu, napríklad vyplýva, že sťažovateľ mal vedomosť aj o ďalších, na ktoré by mohol upozorniť súd a uviesť ich na pravú mieru v prípade jeho vypočutia. Z tohto dôvodu mám za to, že súd aj bez výslovnej žiadosti sťažovateľa mal rozhodovať o sťažnosti na verejnom zasadnutí a k uvedeným

tvrdeniam mal sťažovateľa vypočuť. Krajský súd tieto skutočnosti v uznesení, ktorým zamietol sťažnosť, síce konštatoval, ale sa s nimi vôbec nevysporiadal.

Najdôležitejším faktorom, ktorý sťažovateľ vo svojej sťažnosti uviedol je, že poškodená aj s deťmi sa zo spoločného bytu odsťahovala a našla si iného partnera. Teda neprichádza do úvahy ani akékoľvek fyzické ohrozovanie poškodenej v spoločnom byte. Skutočnosť, že Z. B. už nežije v spoločnej domácnosti so sťažovateľom, uviedol sťažovateľ už aj v doplnení sťažnosti zo dňa 30. 10. 2006, ale Krajský súd v uznesení zo dňa 14. 12. 2006, ktorým túto sťažnosť zamietol, sa vo svojom odôvodnení touto otázkou nezaoberal. Z toho vyplýva, že i túto skutočnosť možno považovať za novú, vo vzťahu k splneniu podmienky uvedenej v § 72 ods. 2 zákona č. 301/2005 Z. z.

Vzhľadom k vyššie uvedenému mám za to, že Krajský súd na základe dovtedy vykonaného dokazovania, ako aj vzhľadom k dlhodobosti pretrvávania väzby a k tomu, že v tom čase už ako jediný dôvod trvania väzby, uvádzaný od jej začiatku, bola obava, že sťažovateľ bude pokračovať v trestnej činnosti, mám za to, že existovali dôvody, aby súd na základe dôvodov uvedených v sťažnosti zo dňa 3. 5. 2007 vypočuť sťažovateľa k uvedeným tvrdeniam a prehodnotil jeho ďalšie zotrvanie vo väzbe.

Okresný súd Bratislava IV vo vyjadrení zo dňa 22. 8. 2007 o. i. uvádza, že podľa ustálenej judikatúry súdov Slovenskej republiky, Ústavného súdu SR, ako aj Európskeho súdu pre ľudské práva je plne postačujúce, ak je v konaní vo väzbe obžalovaný vypočutý čo i len raz. S týmto rovnako nie je možné súhlasiť, pretože zo zákona (§ 72 ods. 2 Tr. poriadku) vyplýva, že pred rozhodnutím o vzatí alebo nevzatí obvineného do väzby musí byť obvinený vypočutý. To by v zmysle tvrdenia Okresného súdu znamenalo, že týmto je právo obvineného vzatého do väzby na vypočutie vyčerpané. Tomuto ale odporuje práve judikatúra Ústavného súdu SR, ako aj Európskeho súdu pre ľudské práva, konkrétne v rozhodnutiach, citovaných v predmetnej ústavnej sťažnosti zo dňa 24. 7. 2007... (právny zástupca sťažovateľa v ďalšom texte upozorňuje na rozhodnutia ústavného súdu vydané v konaniach sp. zn. I. ÚS 352/06 a III. ÚS 84/06).

Posledným bodom, ku ktorému považujem za potrebné sa vyjadriť, je tvrdenie Okresného súdu Bratislava IV, že sťažovateľ sa sťažuje na prieťahy v konaní a namieta, že v jeho prípade vznikli prieťahy v konaní, čo sa nezakladá na pravde. Následne je celá strana vyjadrenia venovaná popieraniu tohto tvrdenia sťažovateľa, pričom Okresný súd tu

poukazuje aj na to, že prietahy spôsobuje obhajoba pomalým tempom výsluchov. Sťažovateľ však vo svojej sťažnosti vôbec nenamieta prietahy v konaní. Je pravdou, že v ústavnej sťažnosti je namietané porušenie čl. 48 ods. 2 Ústavy SR, ktorý znie: Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Avšak sťažovateľ namietal a aj citoval len druhú časť článku, podľa ktorej malo byť porušené právo sťažovateľa na to, aby sa vec prerokovala v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.“

Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 290/07-26 z 29. novembra 2007 sťažnosť sťažovateľa v časti, ktorou namietal porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 1 a 5 a čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Tos 38/07, prijal na ďalšie konanie a vo zvyšnej časti odmietol.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľa a predsedníčku krajského súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedníčku krajského súdu ústavný súd zároveň vyzval, aby sa vyjadrila, či chce predchádzajúce vyjadrenie krajského súdu k sťažnosti z 21. augusta 2007 doplniť.

Právny zástupca sťažovateľa a predsedníčka krajského súdu oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Vzhľadom na oznámenia právneho zástupcu sťažovateľa a predsedníčky krajského súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, keďže od neho nebolo možné očakávať ďalšie objasnenie veci.

Predsedníčka krajského súdu prípisom zo 17. decembra 2007 ústavnému súdu oznámila, že „*Krajský súd v Bratislave zotrváva na svojom vyjadrení zo dňa 21. 8. 2007*“.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Vychádzajúc z obsahu sťažnosti a rozsahu, v akom bola prijatá na ďalšie konanie, bolo úlohou ústavného súdu rozhodnúť o tom, či krajský súd svojím postupom v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Tos 38/07, a to konkrétne v súvislosti s rozhodovaním o sťažnosti sťažovateľa z 3. mája 2007 proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 1 T 83/07 z 20. apríla 2007, ktorým okresný súd okrem iného zamietol žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu, (ne)porušil základné práva sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 1 a 5 a čl. 48 ods. 2 a právo podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru vzhľadom na to, že o tejto sťažnosti rozhodol na neverejnom zasadnutí, t. j. bez vypočutia sťažovateľa.

Podľa čl. 17 ods. 1 ústavy osobná sloboda sa zaručuje.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa v danom prípade relevantnej časti čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol

o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

Požiadavky práva na preskúmanie zákonnosti väzby a rozhodnutie (vrátane rozhodovania o jej ďalšom trvaní) o nej sú obsiahnuté v čl. 17 ods. 5 ústavy v spojení s čl. 17 ods. 1 ústavy, ktorý vo všeobecnej rovine garantuje osobnú slobodu, ako i v čl. 5 ods. 4 dohovoru, a sú definované v niekoľkoročnej judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“), ktorou sa pri svojej rozhodovacej činnosti konštantne riadi aj ústavný súd.

Účelom citovaného čl. 5 ods. 4 dohovoru je poskytnúť osobám, ktoré boli pozbavené osobnej slobody, právo spočívajúce v možnosti iniciovať súdnu kontrolu rozhodnutí a opatrení, na základe ktorých bol zásah do ich osobnej slobody vykonaný. Z judikatúry ESLP vyplýva, že v konaní podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru sa musia poskytovať určité procesné záruky, pričom tieto nemusia byť bez výhrad rovnaké ako tie, ktoré vyplývajú z čl. 6 ods. 1 dohovoru a ktoré zabezpečujú podmienky spravodlivého súdneho procesu. Možno však konštatovať, že pri rozhodovaní o zákonnosti väzby sa na niektoré z týchto procesných záruk kladie mimoriadny dôraz. Jednou z takýchto záruk je aj právo osoby predložiť súdu argumenty a vyjadrenia proti svojmu ponechaniu vo väzbe.

Európsky súd pre ľudské práva v rozsudku vo veci Sanchez - Reisse v. Švajčiarsko z 21. októbra 1986 vyslovil názor, že možnosť osoby pozbavenej osobnej slobody „*osobne sa vyjadriť*“ je jednou zo základných procesných záruk spravodlivého procesu. Toto rozhodnutie ESLP sa týkalo vydávacej väzby podľa čl. 5 ods. 1 písm. f) dohovoru. Pokiaľ ide o osobu, ktorej osobná sloboda bola obmedzená v súlade s čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru, ESLP sa prikláňa k nutnosti a nevyhnutnosti výsluchu dotknutej osoby pred súdom, ako aj k zásade kontradiktórnosti konania a rovnosti zbraní (rozsudok vo veci Nikolov v. Bulharsko z 25. marca 1999, rozsudok vo veci Kampanis v. Grécko z 13. júla 1995). Európsky súd pre ľudské práva vychádza za daných okolností z predpokladu, že osobná prítomnosť dotknutej osoby je sama osebe zárukou spravodlivého procesu a zároveň aj zárukou eliminácie možného porušenia základných práv a slobôd.

V súlade s uvedeným považoval ústavný súd za potrebné upozorniť aj na svoj právny názor, podľa ktorého väzba je zásadným zaisťovacím inštitútom a predstavuje výrazný zásah do základného práva jednotlivca na osobnú slobodu. Neodmysliteľnou procesnou zárukou pri takomto zásahu musí byť právo dotknutej osoby „osobne sa vyjadriť“, teda byť vypočutá súdom k dôvodom a okolnostiam ďalšieho zotrvania vo väzbe (III. ÚS 84/06).

Sťažovateľ bol vzatý do väzby na základe uznesenia okresného súdu sp. zn. 0 Tp 242/06 z 23. októbra 2006. Z toho vyplýva, že na rozhodovanie o jeho väzbe a jej ďalšom trvaní sa vzťahujú ustanovenia Trestného poriadku účinného od 1. januára 2006.

Podľa § 72 ods. 2 Trestného poriadku vziať do väzby možno len obvinenú fyzickú osobu. Uznesenie o vzatí do väzby sa musí odôvodniť aj skutkovými okolnosťami. O väzbe rozhoduje súd a v prípravnom konaní na návrh prokurátora sudca pre prípravné konanie. Pred rozhodnutím o vzatí alebo nevzatí obvineného do väzby musí byť obvinený vypočutý. O ďalšom trvaní väzby, zmene dôvodov väzby, návrhu na predĺženie lehoty väzby alebo žiadosti obvineného o prepustenie z väzby možno rozhodnúť aj na neverejnom zasadnutí, ak zo žiadostí nevyplývajú také skutočnosti, na ktoré treba obvineného vypočuť na verejnom zasadnutí, alebo ak obvinený v žiadosti o prepustenie z väzby výslovne nepožiadaval o výsluch a zároveň neuviedol nové skutočnosti súdu skôr neznáme, ktoré sú významné na rozhodnutie.

Z citovaného vyplýva, že podľa Trestného poriadku musí byť obvinený pred rozhodnutím o vzatí alebo nevzatí do väzby vypočutý. Oproti tomu o žiadosti obvineného o prepustenie z väzby možno rozhodnúť aj na neverejnom zasadnutí, ak zo žiadosti nevyplývajú také skutočnosti, pre ktoré treba obvineného vypočuť na verejnom zasadnutí. Z toho možno urobiť záver, že Trestný poriadok v prípade rozhodovania o žiadosti obvineného (obžalovaného) o prepustenie z väzby ponecháva priestor na úvahu všeobecného súdu o tom, či obvineného osobne vypočuje, t. j. bude konať na verejnom zasadnutí, alebo ho nevypočuje, t. j. bude konať na neverejnom zasadnutí. Táto úvaha všeobecného súdu je ale obmedzená znením poslednej vety citovaného § 72 ods. 2

Trestného poriadku. V tejto súvislosti sa ústavný súd už v odôvodnení uznesenia o prijatí sťažnosti sťažovateľa na ďalšie konanie v zásade stotožnil s interpretáciou právneho zástupcu sťažovateľa, podľa ktorej *„súd rozhoduje na verejnom zasadnutí v prípade, ak sú alternatívne (teda nie kumulatívne) splnené dve podmienky. Prvou podmienkou je, že zo žiadosti (sťažnosti) vyplývajú také skutočnosti, na ktoré je potrebné obvineného vypočuť alebo, druhou podmienkou je, ak obvinený v žiadosti o prepustenie z väzby o výsluch požiada a zároveň uvedie nové skutočnosti súdu skôr neznáme, ktoré sú významné na rozhodnutie“*.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd zároveň v súvislosti s interpretáciou § 72 ods. 2 Trestného poriadku považoval za potrebné poukázať aj na svoju doterajšiu judikatúru, podľa ktorej ustanovenie čl. 5 ods. 4 dohovoru vzhľadom na jeho výklad zo strany ESLP zabezpečuje väčší rozsah ochrany základného práva na osobnú slobodu v súvislosti s právom obvineného byť vypočutý súdom pri rozhodovaní o ďalšom trvaní jeho väzby iniciovaného obvineným. Preto je, aj vzhľadom na čl. 154c ods. 1 ústavy, podľa ktorého majú medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom prednosť pred zákonom, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd, povinnosťou všeobecného súdu v takejto situácii aplikovať čl. 5 ods. 4 dohovoru namiesto ustanovenia § 72 ods. 2 Trestného poriadku (m. m. I. ÚS 352/06).

Právny zástupca sťažovateľa vo svojom už citovanom stanovisku obsiahnutom v liste doručenom ústavnému súdu 26. septembra 2007 výslovne uviedol: *„Mám za to, že sťažnosť zo dňa 3. 5. 2007 spĺňa uvedené prvú podmienku, pretože sťažovateľ v nej uviedol viacero skutočností, ktorými sa súd do toho času nezaoberal a ku ktorým mal byť vypočutý...“*, a v nasledujúcom texte uviedol, ktoré tvrdenia nachádzajúce sa v predmetnej sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 1 T 83/07 z 20. apríla 2007 treba podľa jeho názoru považovať za také, ku ktorým ho bolo potrebné vypočuť. Konkrétne išlo o:

1. Skutočnosť, že *„o jeho násilnom charaktere sa vyjadrovala najmä jeho manželka, Z. B., ktorá podala na neho trestné oznámenie. Ostatní svedkovia, svedčiaci proti obvinenému vychádzajú z tvrdení poškodenej Z. B., sami spravidla nič nevideli, žiadne*

bitky, vyhrážky a iné formy násilia. Nič nevideli ani susedia, ktorí bývali vedľa manželov B.“.

2. Skutočnosť, že „*podal žiadosť o prepustenie z väzby najmä z dôvodu, aby sa mohol lepšie starať o deti (čo mu vo väzbe nie je umožnené) a nijakým spôsobom nechce vplývať na poškodenú, ani sa jej vyhrážať, alebo ju fyzicky napadnúť, čo doložil aj písomným sľubom*“ (v tejto súvislosti dal do pozornosti konajúceho súdu výpoveď maloletého D. J. - nevlastného syna sťažovateľa z 19. januára 2007),

3. Skutočnosť, že vo výpovedi poškodenej Z. B. je viacero rozporov.

4. Skutočnosť, že poškodená Z. B. sa aj s deťmi zo spoločného bytu odsťahovala a našla si iného partnera, a teda neprichádza do úvahy ani akékoľvek fyzické ohrozovanie poškodenej v spoločnom byte.

Vo vyjadrení krajského súdu zdôvodňujúcim jeho postup pri rozhodovaní o sťažnosti sťažovateľa z 3. mája 2007 bez nariadenia verejného pojednávania je uvedené:

„Krajský súd v Bratislave rozhodol vo veci podľa ustanovenia § 72 ods. 2 zákona č. 301/2005 Z. z. - Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „TP“) na neverejnom zasadnutí, nakoľko zo spisového materiálu nevyvstala potreba prerokovať sťažnosť obvineného na verejnom zasadnutí, pretože zo žiadosti obvineného a ani z jeho sťažnosti nevyplynuli nové skutočnosti, na ktoré by bolo obvineného B. potrebné vypočuť a obvinený ani o výsluch nepožiadaval.“

Z citovaného vyplýva, že krajský súd nepovažoval skutočnosti zdôraznené právnym zástupcom sťažovateľa za nové skutočnosti, ani za také, ku ktorým by bolo potrebné sťažovateľa vypočuť v zmysle poslednej vety § 72 ods. 2 Trestného poriadku.

Vzhľadom na uvedené bolo úlohou ústavného súdu posúdiť, či skutočnosti zdôraznené právnym zástupcom sťažovateľa mali taký charakter a takú závažnosť, že odôvodňovali v kontexte s požiadavkami poslednej vety § 72 ods. 2 Trestného poriadku, ale aj s judikatúrou ESLP k čl. 5 ods. 4 dohovoru, aby krajský súd o sťažnosti sťažovateľa z 3. mája 2007 proti označenému uzneseniu okresného súdu sťažovateľa vypočul, t. j. rozhodol o nej na verejnom zasadnutí, a to bez ohľadu na to, že sťažovateľ o svoje

vypočutie výslovne nepožiadala.

Po preskúmaní dotknutého súdneho spisu, osobitne obsahu sťažnosti sťažovateľa z 3. mája 2007 a skutočností, na ktoré v nej poukazuje, a to aj v kontexte s odôvodnením uznesenia sp. zn. 2 Tos 38/07 z 23. mája 2007, ktorým krajský súd túto sťažnosť zamietol, ústavný súd dospel k záveru, že krajský súd nevenoval týmto skutočnostiam potrebnú pozornosť, resp. takmer žiadnu pozornosť, a to ani v štádiu prípravy podkladov na rozhodovanie o tejto sťažnosti, a ani v štádiu samotného rozhodovania o nej na neverejnom zasadnutí. Skutočnosti, ktorými sťažovateľ odôvodnil svoju sťažnosť sú totiž len spomenuté v úvodnej časti odôvodnenia označeného uznesenia krajského súdu, ale v ďalšom texte krajský súd už nepovažoval za potrebné podrobnejšie sa nimi zaoberať a už vonkoncom nie sa s nimi vysporiadať. Podľa názoru ústavného súdu mali uvedené skutočnosti na rozhodovanie krajského súdu o ďalšom trvaní väzby sťažovateľa v danom štádiu trestného konania zásadný význam a odôvodňovali potrebu vypočuť k nim sťažovateľa v záujme ústavne akceptovateľného postupu a z neho vyplývajúceho rozhodnutia o tejto sťažnosti vzhľadom na záruky vyplývajúce z čl. 5 ods. 4 dohovoru, ale aj z čl. 17 ods. 5 ústavy, ako aj na doterajšiu judikatúru ústavného súdu v obdobných veciach (napr. III. ÚS 84/06, I. ÚS 352/06).

Opierajúc sa o uvedené skutočnosti a závery ústavný súd zastáva názor, že krajský súd mal sťažovateľa k skutočnostiam uvedeným v jeho sťažnosti vypočuť, t. j. mal o sťažnosti rozhodnúť na verejnom zasadnutí, a preto rozhodol, že krajský súd svojím postupom v súvislosti s rozhodovaním o sťažnosti sťažovateľa z 3. mája 2007 proti označenému uzneseniu okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Tos 38/07 porušil základné práva sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 1 a 5 ústavy, ako aj jeho právo podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru.

Sťažovateľ namietal aj porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala, v jeho prítomnosti, a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Vo vzťahu k namietanému porušeniu tohto základného práva ústavný súd konštatoval, že záruky v ňom obsiahnuté sú implicitne

obsiahnuté v zárukách základných práv podľa čl. 17 ods. 1 a 5 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru, ako to vyplýva aj z už uvedenej argumentácie, pričom tieto práva majú vo veciach týkajúcich sa rozhodovania o ďalšom trvaní väzby špeciálny charakter, a preto nepovažoval za potrebné vo výrokovej časti tohto rozhodnutia deklarovať aj porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde aj zrušenia uznesenia krajského súdu sp. zn. 2 Tos 38/07 z 23. mája 2007, ktorým zamietol jeho sťažnosť z 3. mája 2007, ako aj uznesenia okresného súdu sp. zn. 1 T 83/2007 z 20. apríla 2007, ktoré označenému uzneseniu krajského súdu predchádzalo, a žiadal, aby ústavný súd prikázal jeho neodkladné prepustenie z väzby na slobodu. Ústavný súd zistil z Ústrednej evidencie väzňov v Bratislave, že sťažovateľ bol medzičasom prepustený z väzby na slobodu, a preto bolo bezpredmetné rozhodnúť o tejto časti jeho návrhu. Z uvedeného dôvodu v tejto časti návrhu sťažovateľa nevyhovel.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním advokátom JUDr. S. J. Právny zástupca špecifikoval trovy svojho právneho zastúpenia v liste z 20. septembra 2007, v ktorom žiadal priznať trovy právneho zastupovania za tri úkony právnej služby (prevzatie veci a prvá porada s klientom, podanie sťažnosti na súd a ďalšie podanie na súd - vyjadrenie z 20. septembra 2007) v sume 9 444 Sk zvýšenej o 19 % DPH (právny zástupca je podľa priloženej kópie osvedčenia od 1. februára 2004 platcom DPH), t. j. v celkovej sume 11 238 Sk.

Vzhľadom na to, že trovy konania požadované právnym zástupcom sťažovateľa neprekračovali sumu vyčíslenú podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, ústavný súd ich priznal v požadovanej sume, t. j. v sume 11 238 Sk (slovom jedenásťtisícdivestotridsaťosem slovenských korún).

Trovy konania je krajský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. januára 2008